

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу **Циркун Тетяни Олександрівни** на тему: «**Динаміка структури капіталу промислових підприємств в умовах ринкової нестабільності**», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження.

Нині одним із найважливіших завдань фінансового менеджменту є побудова виваженої стратегії управління капіталом підприємства. Рациональне співвідношення власного та позиченого капіталу значною мірою впливає на результат та ефективність діяльності підприємства, причому не тільки фінансової, а й операційної та інвестиційної. Це спричинене тим, що, регулюючи пропорції між власним та позиченим капіталом, можна забезпечити необхідний рівень фінансової стійкості, рентабельності, мінімізувати фінансові ризики та підвищити ринкову вартість суб'єкта господарювання. Особливої актуальності зазначені аспекти набувають в умовах, що створюють підвищений рівень ризику для діяльності промислових підприємств – високі ціни на кредитні ресурси, постійне коливання валютного курсу, нестабільність ринку тощо.

Наведене свідчить про актуальність та практичне значення теми дисертаційного дослідження Т.О. Циркун.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації.

Тема досліджується ґрунтовно і всебічно. У процесі дослідження була використана сукупність теоретичних принципів, категорій, наукового інструментарію та методичних підходів, які дозволяють визначити особливості виробничого розвитку промислових підприємств, а також структуру формування й використання їх основного капіталу в контексті його структурних змін. В роботі автором використано широкий спектр сучасних методів, які дали змогу

досягти основної мети дослідження, оброблено значні масиви економіко-статистичної інформації та матеріалів. Результати дослідження апробовані на науково-практичних конференціях і опубліковані у наукових фахових виданнях.

Обґрунтованість результатів дослідження підтверджується глибоким аналізом фундаментальних досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів з проблем, що розкривають закономірності розвитку виробництва і структуру формування та використання основного капіталу промислових підприємств. Коректна постановка наукових завдань супроводжується адекватністю методів їх вирішення. Зокрема, у першому розділі дисертаційного дослідження детальний аналіз сутності, змісту, особливостей структури капіталу в нестабільному ринковому середовищі, а також концептуальних положень організаційно-економічного забезпечення процесу формування динаміки структури промислових підприємств дозволив автору уточнити понятійно-категоріальний апарат за темою дослідження, систематизувати й розширити принципи, функції управління структурою капіталу промислових підприємств, а також встановити взаємозалежність між причинами нестабільності ринкового середовища та формуванням структури капіталу промислових підприємств залежно від їх розміру, масштабів виробництва та галузевої належності.

Оцінювання динаміки інвестицій в основний капітал промислових підприємств та проведений ретроспективний аналіз дав автору підстави стверджувати про недостатній рівень активності підприємств в сфері інвестування та інноваційної діяльності та загального розвитку (розділ 2). У роботі інноваційна діяльність досліджується за допомогою аналізу введення в дію нових потужностей на основі чого встановлено, що динамічне нововведення суттєво впливає на поведінку споживачів, але запровадження таких інновацій розпочинається задовго до початку продажу товарів (послуг) і супроводжується додатковими трансакційними витратами. Окрім динамічної інновації у роботі виокремлено кардинальну інновація. Водночас, запровадження таких інновацій потребує застосування механізмів венчурного фінансування та розвитку технопарків, і повинно розпочинатися з найбільшим можливим випередженням.

Обґрунтування шляхів підвищення ефективності використання капіталу в контексті його структурних змін дозволило автору визначити напрями удосконалення структури управління капіталом промислового підприємства, запропонувати модель оптимізації структури виробничого циклу промислового підприємства, а також напрями диверсифікації виробництва і шляхи підвищення його технічного рівня на засадах екологічної відповідальності на прикладі підприємств хімічної промисловості. З метою обґрунтування вибору оптимальної структури капіталу в умовах ринкової нестабільності в роботу представлено імітаційну модель динаміки структури капіталу, застосування якої дозволяє оцінити на прикладі конкретного підприємства імовірність катастрофічного погіршення структури капіталу (падіння питомої ваги власного капіталу до нуля), а також імовірність отримання прибутків, достатніх для збільшення питомої ваги власного капіталу. Математичний запис імітаційної моделі в повному вигляді містить систему з 12 рівнянь, що відображають залежності між 32 змінними та параметрами моделі (розділ 3).

Аналіз змісту дисертації та опублікованих праць дає право стверджувати про достатню аргументованість та обґрунтованість сформульованих автором висновків та пропозицій. Матеріал викладено в логічній послідовності з використанням сучасних методів економічних досліджень. Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

3. Достовірність результатів і новизна досліджень.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації та авторефераті, базується на науковій методології і застосуванні сучасних прийомів проведення досліджень. Зміст дисертаційної роботи відображає її основні положення відповідно до структурної побудови та логічної схеми викладення матеріалу. Дослідження відповідають офіційним матеріалам статистики, державних органів влади та літературним джерелам. Дисертаційне дослідження виконане у межах науково-дослідної роботи Київського

національного університету імені Тараса Шевченка, зокрема за темою: «Розвиток внутрішнього ринку України в умовах глобалізації: закономірності та протиріччя» (номер державної реєстрації 0106U006542).

Наукова новизна дисертаційного дослідження Т.О. Циркун полягає в поглибленні концептуальних і прикладних положень щодо формування оптимальної структури капіталу промислових підприємств на засадах поступального розвитку. Зокрема, автором запропоновано методичні підходи до аналізу динаміки структури капіталу промислових підприємств в умовах ринкової нестабільності, на основі принципів та критеріїв оптимізації, які мають подвійну інтерпретацію, надаючи змогу водночас враховувати ринкову вартість капіталу та середньозважену вартість користування капіталом промислових підприємств (с. 132–156).

У роботі удосконалено: механізм підвищення конкурентоспроможності продукції, що надає можливість оптимізації структури капіталу промислового підприємства, виокремлюючи типи невизначеності та ринкової нестабільності (с. 156–160; 178–183); методику дослідження та оптимізації структури капіталу промислового підприємства, яка на відміну від існуючих, враховує вплив нестабільного середовища на формування фінансових результатів та структури капіталу підприємства шляхом використання імітаційної моделі та принципів ситуаційно-адаптивного управління капіталом промислового підприємства (с. 121–127; 163–175; 185–193); механізм формування капіталу промислового підприємства в умовах ринкової нестабільності, скерованого на диверсифікацію виробництва, що, на відміну від існуючих, враховує варіантність в процесі формування та розподілу капіталу залежно від напрямів диверсифікації й технічного рівня виробництва (с. 65–68; 116–122).

В роботі також запропоновано терміни – «капітал промислового підприємства в умовах ринкової невизначеності» та «капітал промислового підприємства в умовах ринкової нестабільності», які враховують ризики (в процесі управління капіталом підприємства за умов ринкової невизначеності), які слід за незначних додаткових витрат трансформувати у такі, що не

зумовлюють необхідність формування нової структури капіталу підприємства (с. 35–40; 48–53; 60–64); та обґрунтовано категорію «ступінь динамічності капіталу промислового підприємства», що характеризується та визначається темпом і частотою змін структури капіталу залежно від типу ринкової невизначеності (с. 69–77).

4. Повнота викладу висновків в опублікованих роботах.

Основні результати дисертаційного дослідження повністю віддзеркалюють зміст теоретичного, аналітичного й практичного аспектів дослідження, викладеного в дисертаційній роботі та опубліковані в 17 наукових працях, у т. ч. 9 – у наукових фахових виданнях, 2 – у виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз, та 6 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

5. Практичне значення і впровадження результатів дослідження.

Головні положення дослідження доведені до рівня конкретних пропозицій, придатних для впровадження в практику, а також у організаційно-економічному забезпеченні процесу формування динаміки структури промислових підприємств. Деякі практичні пропозиції можуть бути використані для розробки заходів із оптимізації структури капіталу промислових підприємств за умов нестабільного ринкового середовища. Основні результати дисертаційного дослідження прийнято до практичного застосування, що підтверджено довідками про впровадження, наданих Спілкою підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, ТОВ «Бетон Комплекс», а також ПрАТ «ДБК-4». Теоретичні напрацювання дисертаційного дослідження впроваджені в навчальному процесі Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

6. Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Дисертаційна робота структурно складається із анотації, змісту, вступу, чотирьох

розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. Висновки дисертаційної роботи є аргументованими і витікають з результатів проведених досліджень. Сформульовані автором пропозиції є змістовними.

7. Дискусійні положення та зауваження по роботі.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Т.О. Циркун слід відмітити певні дискусійні положення і побажання:

1. У контексті обґрунтування теоретико-прикладних засад дослідження структури капіталу в нестабільному ринковому середовищі, на нашу думку, варто було детальніше зосередитися на основних задачах оптимізації структури капіталу промислових підприємств та розкрити основні чинники, що визначають структуру капіталу підприємства.

2. Здійснюючи у пп. 3.1 удосконалення процесу управління капіталом промислового підприємства, автору слід було, на нашу думку, дещо більше уваги приділити факторам, які враховуються в управлінні оптимізацією структури капіталу.

3. Досліджуючи у пп. 3.2 модель організаційно-функціонального механізму впливу на процес формування капіталу підприємства, на нашу думку, доцільно було ґрунтовніше зосередитися на неформальних інституціях, що за сучасних економіко-політичних умов формують саме той мотиваційний базис, який визначає напрям і швидкість інституціональних змін ринкових відносин.

4. Висновки за розділами подекуди мають завищений обсяг та зрідка носять констатуючий, а не рекомендаційний чи підсумовуючий характер.

5. Окремі рисунки і таблиці в роботі, на нашу думку, вимагають дещо ґрунтовнішого та змістовнішого наповнення.

Викладені вище зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, а лише можуть слугувати предметом наукової дискусії під час її захисту.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Циркун Тетяни Олександрівни «Динаміка структури капіталу промислових підприємств в умовах ринкової нестабільності» є завершеним науковим дослідженням, виконаним самостійно автором на актуальну тему. Вона містить теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування динаміки структури капіталу промислового підприємства в умовах ринкової нестабільності. Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість та достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Т.О.Циркун «Динаміка структури капіталу промислових підприємств в умовах ринкової нестабільності» відповідає вимогам МОН України, що пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук у відповідності з Порядком присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри прикладної економіки
підприємництва та публічного управління
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

 — О.Г. Вагонова

Підпис Вагонової О.Г. засвідчую,
вчений секретар

О.А. Данилова